

Sedmiletá válka – Generál Laudon a Zlatá lípa

Bitva u Guntramovic spadá do doby sedmileté války (1756 až 1762). Po vítězství Prusů nad Rakušany dne 17. května 1742 u Chotusic poblíže Čáslavi byla Marie Terezie nucena uzavřít s Bedřichem II. mír ve Vratislavi, jímž se musela vzdát Kladska a Slezska mimo knížectví Krnovské, Opavské, Těšínské a část Niského. Se ztrátou Slezska se však nechtěla nikdy smířit; po zkušenostech ve válce s Prusy provedla změny v organizaci armády, výcviku mužstva a výchově důstojnictva a řízení státních záležitostí svěřila knížeti Kounicovi.

Bedřich II. bez vypovězení války vtrhl v srpnu 1756 s vojskem do Sas, obsadil Drážďany a obklíčil u Perna vojenský tábor saského kurfiřta Augusta III. Marie Terezie vysala Sasům pomoc pod vedením generála Browna, ale Bedřich II. s částí své armády táhl mu vstříc a porazil ho v bitvě u Lovosic dne 1. října. 16. října kapitulovali u Perna Sasové. S Marií Terezií spojilo se nyní i Švédsko, Bavorsko a Rusko. Na jaře 1757 vtáhl Bedřich II. do Čech třemi proudy. Dne 6. května zvítězili znovu Prusové u Stěrbohol nedaleko Prahy, kam se habsburské vojsko po bitvě stáhlo. Tenkrát se ukázala Bedřichova bezohlednost. Jeho dělostřelci ostřelovali nejvýznamnější pražské kulturní památky, čímž chtěl Bedřich II. Prahu donutit ke kapitulaci. Praze na pomoc táhl maršál hrabě Daun. Bedřich II. vytrhl mu vstříc s částí armády, Daun však u Kolína porazil Prusy na hlavu (18. června). Zde prý Bedřich II. doslova z bitvy uprchl. Praha byla osvobozena.

Pak táhl Daun s 90 000 muži do Slezska, dobyl jeho velké části a porazil Prusy 22.11. 1757 u Vratislavi, byla obsazena Vratislav a Svídnice. V té době válčil Bedřich II. s Francouzy, které porazil v bitvě u Rossbachu. Když se dověděl o Daunových úspěších, táhl do Slezska a v prosinci porazil nepřátele vedené Karlem Lotrinským u Litně. Císařští pozbyli opět dobyté území: Vratislav kapitulovala 19. prosince, Lehnice 26. prosince a Svídnice, obléhaná od 15. prosince pruským generálem Fouqué, se vzdala 16. 4. 1758. Nyní mohl Bedřich uskutečnit svůj déle chystaný vpád na Moravu. Již 28. dubna byl v Krnově, následujícího dne nocoval v Opavě a prvního května byl v Budišově. Podle kronikářských zápisů táhlo toho dne přes Budišov 13 000 mužů vojska s doprovodem pištců, bubeníků a zpěváků, při čemž bylo mnoho obyvatel okradeno o potraviny. Za vojskem jelo 2 000 vozů a jejich vojenský doprovod vyplenil město tak, že mnohý dům zůstal doslova prázdný. Škod bylo napácháno za 7 500 zl., město muselo králi vyplatit kontribuci, sedláci odváděli obilí pod hrozbou oběšením či stětím a vypálením. Další jednotky pruské táhly přes Budišov 23. května (900 mužů s 927 vozy) a 26. května (vojsko s 1 600 vozy). Pole i zahrady byly úplně zničeny, tráva i zelené obilí bylo posekáno a dáno koňům jako píce. Ve městě v krátké době nebylo ničeho, vypukla cholera a vymřely celé rodiny. Drancování a plenění nebyly ušetřeny ani okolní obce na Budišovsku. Musely platit výpalné a i zde jsou zprávy o morových nemocech z hladu. Jistě také všechny obce, kterými táhli Prusové, stejně trpěly. Z Opavy šli Prusové přes Melč, Staré Těchanovice, Lublice, Svatoňovice směrem k Šternberku. Bedřich schválně nevolil obvyklou cestu přes Dvorce a Moravský Beroun. Cíl pruského tažení bylo město Olomouc. Prusové svým postavením vytvořili kol Olomouce půlkruh a obležení trvalo až do července t.r.

Jednou ze známých taktik Bedřicha II. bylo válčení na cizí účet, tj. zásobování vojska potravinami a krmivo pro koně si opatřoval pleněním vesnic, vymáháním výpalného a kontribucí. Jelikož po zkušenostech z posledního tažení Bedřicha II. z r. 1741 - 42 tato okolnost byla rakouskému velitelství známa, nařídil Daun, aby obilí bylo sváženo do opevněné Olomouce, sváděn dobytek a co zůstalo u sedláků, to pochopitelně skrývali, jak mohli pro sebe.

Však také Prusové již řádili všude, kam přišli. Již v prvních květnových dnech v r. 1758 drancovali okolo Olomouce a došlo k vypálení Tršic, Trusovic, Bohuňovic, Duban a 18. června obec Bystrovany, kde Prusové pověsili mnoho místních občanů a dopustili se násilností na ženách a dětech. To proto, že byli nápomocni Rakušanům při bitvě u Bystřice, Holice a Bystrovan, kde Prusové utrpěli citelnou porážku. Civilní obyvatelstvo pomáhalo Rakušanům i zpravodajsky. Za těchto okolností, které Bedřich nepředvídal, se stávala jeho situace stále svízelnější. V jeho táboře se rozmáhal hlad a nedostatek nejen potravin a píce, ale i munice. Byl donucen dát rozkaz k dovozu zásob, potravin, výzbroje, střeliva a peněz z Pruska. V Nise nebo Kozlí byl soustředěn veliký transport čítající 4 000 vozů a 2 500 volů, který měl být dopraven do tábora k Olomouci. Opět zásluhou civilních zpravodajů se Daun již 22. června dověděl, že zmíněný transport se dal na pochod z Nisy předešlého dne. Byl vydán rozkaz stůj co stůj zabránit dovozu těchto zásob. Velitelství pověřilo k tomuto úkolu generála Laudona a současně byli přiděleni ještě generál Šiškovič a plukovník Lanius se svými sbory. Všichni tři z různých míst jeli vstříc hlášenému pruskému transportu. Tak Laudon vyjel z Konice 26. června přes Nové Zámky, Újezd, Šternberk, Domášov a 28. června byl již v Guntramovicích. Lanius vyjel ze Šternberka 24. 6. přes Moravský Beroun a 28. 6. se spojil v Guntramovicích s Laudonem. Šiškovič vyjel 27. 6. z Přerova přes Libavou.

K bitvě u Guntramovic došlo takto: Generál Laudon dorazil v noci z 27. na 28. června do Guntramovic. Před tím byl plukovníkem Laniem zpraven o tom, že pruský transport dorazil do Budišova 26. června. Velitelem transportu byl starý válečník plukovník Mosel, doprovázející vojsko čítalo přes 10 000 mužů. 27. června transport zůstal v Budišově a čekal na opožděné vozy. Bylo deštivé počasí, cesty byly rozmoklé, což ztěžovalo pochod. Na další cestu se vydali po půlnoci 28. 6. V tutéž dobu měl Laudon již rozestavěno dělostřelectvo po návrších a křovích v Guntramovicích a vydal se na pochod vesnicí směrem k Budišovu. Na okraji vsi však narazil na předvoj pruského dovozu. Došlo k náhlému střetnutí a předvoj byl Rakušany rozprášen, několik Prusů bylo zajato, ostatní se hnali zpět. Plukovník Mosel ale dovoz nezastavil, hnal vozy vesnicí, vojsko po obou stranách vesnice rovněž obsadilo výšiny a rozpoutal se boj. Laudon byl nucen své síly rozdělit, aby mohl čelit Moselovým vhodně rozestavěným praporem. Rakušanů bylo jen 4 000 a měli sobě trojnásobnou přesilu. Prusové nechali vjet do Guntramovic všechny vozy a u nich k obraně 1 prapor vojska. Jihovýchodně od vsi obsadili návrší asi tam, kde je usedlost, kterou po r. 1945 převzal rolník Horák, rovněž 1 praporem a ze severní strany obce rozložili své dělostřelectvo. Ale již duněla Laudonova děla z návrší, byla to baterie o 16 dělech, která děsně řádila v pruských řadách. Současně provedla jízda Laudonova náhlý útok na dva prapory jižně od vsi postavené a zahнала je za vesnici pod ústí pruských děl. Nastala divoká honba za nepřítelem. Prusové byli nuceni opustit návrší a Laudon jim nedal možnost se vhodně postavit. Mosel povolal dopředu další prapory, zaujal postavení po obou stranách silnice a s velikou přesilou útočil na baterii Laudonovu a sbor plukovníka Lania. Pětkrát odrazili Rakušané útoky Prusů, ale nakonec museli ustoupit. Bojovali proti přesile, měli za sebou dlouhý únavný pochod, kdežto Prusové byli v převaze a celý den odpočívali. Při šestém útoku ustoupil ze svých pozic Lanius a současně útočili Prusové na

Laudonova děla. Zároveň přišla zpráva, že do Domašova přibyl pruský generál Ziethen se svým sborem. Bojovat proti Moselovi a mít v zádech Ziethena nebylo možné. Laudon dal rozkaz k ústupu. Během boje vnikly menší oddíly Laudonovy do vsi a odvedly z transportu 2 000 volů a mnoho vozů, 4 z nich s penězi. Peníze však byly vojáky a přichvátavšími okolními sedláky vyplněny. Laudon udává, že šlo o jeden milión. Plných 5 hodin trval urputný boj a Laudon v úplném pořádku ustoupil do Moravského Berouna. Mosel podal králi hlášení o vítězném boji, ale vítězství bylo žalostné. V nepřehledné řadě vozů vznikl za boje strašný zmatek. Vozkové přetnuli postraňky a uprchli se svými koňmi, jiní sjeli s vozy do hlubokých příkopů a ukryli se a mnoho vozů bylo neschopno další jízdy. Po uspořádání transportu se vydal Mosel na další pochod, nechal vozy vyjet na výšinu mezi Novosady a Domašovem a čekal. Večer se spojil s generálem Ziethenem a v noci přibyla další posila dvou granátnických praporů z Bystrovan. 29. června celý den čekali Prusové na vracející se vozy, které v průběhu boje prchaly zpět k Opavě.

Tou dobou se blížil k Domašovu se svým sborem asi 5 000 mužů generál Šiškovič. 29. června byl již na návrší asi hodinu cesty od Domašova. Zde tábořil a v noci za deště se vydal dále a znovu se utábořil v lese několik set metrů od silnice mezi Novosady a Domašovem. Kolem 10. hodiny dopoledne zjistil Šiškovič, že po silnici jede pruský transport. Aniž by Prusové cokoliv tušili, rozestavěl Šiškovič své jednotky a po 11. hodině před polednem překvapil Prusy palbou svých děl.

Účinek přepadení byl strašný. silnice vedla hlubokým úvozem a zasažené první vozy zatarasily cestu dalším. Vozkové plni strachu ještě z Guntramovic nechali potahy osudu a prchali z dosahu střelby. Hned na to vyrazila Šiškovičova pěchota. Ziethen nepozbyl rozvahy, hnal vozy mimo silnici na návrší a utvořil z nich vozovou hradbu a nejen čelil útoku, ale také zaútočil na levé křídlo Rakušanů, avšak do zad mu vpadla saská jízda a útok byl odražen. Znovu Ziethen staví nové prapory a útočí. Boj je veden za střídavého štěstí, opět jsou Rakušané proti velké přesile a kdožví, jak by boj skončil, kdyby nezasáhl znovu Laudon. Uslyšel v Moravském Berouně střelbu děl, ihned vyrazil k Domašovu, vytlačil pruské granátníky z Novosad a spojil se s Šiškovičem. Sevřeli Ziethena půlkruhem a ten se mohl jen ubránit. Prusové se uzavřeli ve vozové hradbě a ještě 2 hodiny vzdorovali. Když ale byly vozy, ve kterých byla munice, zasaženy dělostřelbou, vybuchly, hradba se protrhla a Laudon dal povel jízdě k útoku. Došlo k strašnému krveprolití. Kdo zůstal živ, prchal v divokém zmatku k Domašovu.

Bezbranní Prusové padali do kamenných lomů, nebo se váleli po srážech. Jiní si chtěli ve zmatku vzít z vozů peníze a dokonce v Domašově jeden pruský důstojník v domnění, že v sudu jsou peníze, sekal šavlí do obručí, až z nich sršely jiskry. V sudu byl střelný prach, který vybuchl. Důstojník byl vymrštěn přes střechu blízkého domu, kostel a domy, které stály nejbliže, byly silně poškozeny.

Generál Ziethen se zbytkem své armády prchal k Opavě. Ztráty Prusů byly: přes 2 000 mrtvých a raněných, 1 500 zajatých, 300 zběhů a ztráta celého transportu. Jen 250 vozů, které vyjely první před zahájením Šiškovičova útoku, dojelo do pruského tábora. Rakušané měli 600 mrtvých a raněných. Kronika obce Guntramovic udává, že toho 28. června 1758 byly všechny domy až na 2 vypáleny. I kostel vyhořel, zvony se žářem rozlily a vnitřek byl Prusy vyplněn.

Bitva u Guntramovic - celkem by se řeklo bezvýznamná šarvátka. Avšak rozvrácením a zdržením transportu a důsledkem čekání 29. června získal Šiškovič potřebný čas, aby napadl

Prusy u Domašova a společně s Laudonem je rozprášili úplně. Bedřich II. nedostal toužebně očekávané zásoby. Nebylo možné pokračovat v boji, kdy byl hlad, nebylo střeliva, vzmáhala se dezerte a klesala morálka pruských vojáků. Tažení Bedřicha skončilo nezdarem, a v prvních červencových dnech rychle v noci odtáhl směrem přes Čechy do Pruska.

Památkou na bitvu u Guntramovic je pověst o "Zlaté lípě" na Červeném kopci, která tam doposud stojí. V pověsti z té doby se vypráví, že v koruně této lípy se ukryl při jednom z pruských útoků generál Laudon a pod lípou byl prý zakopán poklad. Mnoho lidí se pokoušelo poklad vykopat, ale nikdo jej nenašel.

Generál Laudon nabyl na Moravě veliké popularity svými úspěchy nad Prusy. Nejednou jim připravil v průběhu sedmileté války těžké chvíle. Snad sympatie lidu k Laudonovi pramenily z toho, že tolik proháněl Prusy, kteří přinášeli lidem tolik utrpení svým drancováním a pleněním. Dodnes se zpívá písnička:

*"Generál Laudon jede přes vesnici,
generál Laudon jede přes ves.
Jede přes vesnici, má hezkou čepici,
generál Laudon jede přes ves."*

Také rčení: "Himmlaudon donnerweter" má kořen z téže doby. Drancování Prusů a jejich nenasytosti asi daly život lidovému rčení: " ...žere jak Prajz", což platilo o lidech nestřídmých. A o guntramovických sedlácích se prý dlouho říkalo, že jsou největší zloději, protože okradli zloděje Prajzy.

Ale také prý měli v Guntramovicích dlouho strach z návratu Prusů, aby je za krádež peněz netrestali. Nevěříte-li, zeptejte se starousedlíků.

Vyobrazení gen. Laudona